

Για τη Λογοτεχνία (Ως προς το ερμηνευτικό σχόλιο)

1. Σύνδεση ερμηνευτικού σχολίου με ερμηνευτικό διάλογο. (Βλ. Π.Σ.)

Προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία (σύμφωνα με το Π.Σ.) για την προσέγγιση των λογοτεχνικών κειμένων είναι ο «ερμηνευτικός διάλογος»: «Ο ερμηνευτικός διάλογος είναι μια διαδικασία ελεύθερης και μαζί τιθασευμένης από τους κειμενικούς δείκτες διασταύρωσης των φωνών των μαθητών/-τριών πάνω στο κείμενο[...] Βασικές παράμετροι του ερμηνευτικού διαλόγου είναι: i) η απόδοση νοήματος στα κείμενα και η ανάδυση ερωτημάτων ή θεμάτων για συζήτηση ii) η κατάθεση ποικίλων υποθέσεων για το νόημα και τα ερωτήματα/θέματα που αναδείχθηκαν, υποθέσεων που προκύπτουν από τους μηχανισμούς [κειμενικούς δείκτες] του κειμένου.» (Για τα βασικά σημεία-βήματα της διαλογικής διαδικασίας στην τάξη βλ. αναλυτικά στο ΠΣ). Οι μαθητές/-τριες μέσω του ερμηνευτικού διαλόγου τοποθετούνται στο ερώτημα/ θέμα, καθώς στρέφονται στο κείμενο, για να στηρίξουν τις ανταποκρίσεις, τις υποθέσεις και τις απόψεις τους. Αυτό, κατά κύριο λόγο, αποτυπώνεται γραπτά στη σύνθεση ενός «ερμηνευτικού σχολίου». Το «ερμηνευτικό σχόλιο» αποτελεί ατομική εργασία, την οποία αναλαμβάνουν οι μαθητές/τριες στο τέλος της διδασκαλίας κάθε κειμένου, με σκοπό να ανασυνθέσουν στοιχεία του ερμηνευτικού διαλόγου που προηγήθηκε, στην προοπτική που υπαγορεύει η προσωπική τους προσληπτική κλίση, η δική τους εμπειρία του κειμένου και της αναγνωστικής διαδικασίας, και η τελική άποψη που διαμόρφωσαν οι ίδιοι/ες.

2. Σχετικά με την παραγωγή «ερμηνευτικού σχολίου» σε γραπτές εξετάσεις:

Το «ερμηνευτικό σχόλιο» στις γραπτές εξετάσεις αποτελεί σχόλιο, περιορισμένης έκτασης (π.χ. 100-150 λέξεις ή 150-200 λέξεις), που περιλαμβάνει την ανάπτυξη αφενός του βασικού, για τους/τις μαθητές/τριες, ερωτήματος/θέματος του κειμένου και αφετέρου της ανταπόκρισής τους σε αυτό. Στο ερμηνευτικό σχόλιο, ο/η μαθητής/-τρια δεν περιορίζεται στο «τι λέει το κείμενο» αλλά επεκτείνεται στο «τι σημαίνει για τον/την ίδιο/α». Είναι δηλαδή η ανάπτυξη και η αναγνωστική ανταπόκριση στο «Ερώτημα/Θέμα».

Με το «ερμηνευτικό σχόλιο» στις γραπτές εξετάσεις αποτιμάται κατά πόσον οι μαθητές και οι μαθήτριες έχουν εσωτερικεύσει στρατηγικές και πρακτικές που αξιοποίησαν στον «ερμηνευτικό διάλογο».

Ενδεικτική πορεία για τη συγγραφή του ερμηνευτικού σχολίου που μπορεί να ακολουθήσει ένας μαθητής ή μια μαθήτρια είναι, μετά την ανάγνωση του κειμένου και πριν ξεκινήσει να γράψει το «σχόλιο» του/της, να εντοπίσει ποιο είναι, κατά τη γνώμη του/της, το θέμα του κειμένου και να καταγράψει στη συνέχεια το ερώτημα ή τα ερωτήματα που απορρέει/-ουν από τον τρόπο που χειρίζεται ο/η συγγραφέας το θέμα του/της. Τέλος, να αξιολογήσει ποιο από τα ερωτήματα παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον, στο οποίο θα στηρίξει το ερμηνευτικό του σχόλιο.

Στη συνέχεια, κατά τη συγγραφή του σχολίου οι μαθητές και οι μαθήτριες οφείλουν να τεκμηριώνουν με αναφορές στο κείμενο ή σε συγκεκριμένους κειμενικούς δείκτες τις απαντήσεις που, κατά τη δική τους κρίση, δίνονται στο κείμενο. Επίσης, η δική τους απάντηση/τοποθέτηση στο ερώτημα του κειμένου πρέπει να συνδέεται με το κείμενο.

3. Αξιολόγηση του ερμηνευτικού σχολίου

α. Σχετικά με την κατανόηση και την ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου αξιολογείται: η σαφήνεια της διατύπωσης του ερωτήματος/θέματος, το οποίο σχετίζεται με τον βαθμό κατανόησης των ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου και η αναγνωστική ανταπόκριση των μαθητών και μαθητριών στο ερώτημα/θέμα με την επαρκή τεκμηρίωση/υποστήριξη της απάντησης με αναφορές-παραπομπές στο κείμενο.

β. Σχετικά με τους κειμενικούς δείκτες: Οι κειμενικοί δείκτες δε διδάσκονται αυτοτελώς, ενδιαφέρουν μόνο στον βαθμό που βοηθούν να αποδοθεί νόημα στο κείμενο. (Βλ. και Γραμματική Χατζησαββίδη, Πέμπτο κεφάλαιο). Οι αναφορές στο κείμενο ή σε συγκεκριμένους κειμενικούς δείκτες αξιολογούνται στον βαθμό που υποστηρίζουν επιτυχώς την ερμηνευτική προσέγγιση του μαθητή ή της μαθήτριας.

γ. Σχετικά με την οργάνωση και τη γλωσσική έκφραση του ερμηνευτικού σχολίου αξιολογείται: η αλληλουχία και η συνοχή του ερμηνευτικού σχολίου ως παραγόμενου κειμένου, η χρήση του κατάλληλου λεξιλογίου και η επίπτωση τυχόν γραμματικοσυντακτικών λαθών στην ερμηνευτική εκδοχή του μαθητή/της μαθήτριας.

δ. Επιδιώκεται το ερμηνευτικό σχόλιο να αξιολογείται συνολικά ως προς τα παραπάνω κριτήρια και να είναι εμφανής σ' αυτό η κατανόηση/ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου, καθώς και η τεκμηριωμένη ανταπόκριση του μαθητή/τριας απέναντι στο ερώτημα/θέμα που διατυπώνει.

4. Ενδεικτικές εκφωνήσεις του θέματος του ερμηνευτικού σχολίου:

α. *Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο για το ποίημα/αφήγημα κ.λπ.*

β. *Να σχολιάσετε εκείνο το θέμα, από όσα θέτει το κείμενο, που κρίνετε πιο σημαντικό.*

γ. *Ποιο είναι το ερώτημα που, κατά τη γνώμη σας, θέτει το κείμενο; Ποια είναι η απάντηση του κειμένου/ του ήρωα κ.λπ.; Ποια είναι η δική σας απάντηση;*

Το λογοτεχνικό κείμενο μπορεί να συνοδεύεται από εισαγωγικό σημείωμα, στο οποίο θα αναφέρονται πληροφορίες (χωρίς ερμηνευτικά σχόλια) που κρίνονται απαραίτητες για την κατανόηση του λογοτεχνικού κειμένου (π.χ. για το συγκείμενο του λογοτεχνικού κειμένου). Επίσης, μπορεί να δίνεται με τη μορφή υποσημείωσης η σημασία μιας λέξης που δεν είναι γνωστή.